

Warszawa, 24 lutego 2025 r.

**Związki / Zrzeszenia
Plantatorów Buraka Cukrowego
wszystkie**

Dot.: Ocena zanieczyszczeń

Szanowni Państwo,

Zasady odbioru surowca na placach fabrycznych w cukrowniach opierają się na Polskiej Normie PN-R-74458:1999 i są szczegółowo określone w Instrukcjach Odbioru Buraka Cukrowego. Instrukcje te zostały uzgodnione pomiędzy poszczególnymi producentami cukru oraz związkami plantatorów buraka cukrowego, stanowiąc ramy do oceny jakości i czystości buraków dostarczanych do cukrowni.

W niektórych cukrowniach określenie procentu zanieczyszczeń odbywa się przy zastosowaniu metody „na mokro”. Metoda ta obejmuje ważenie brudnych buraków, mycie buraków w płuczce wodnej, oczyszczeniu korzeni na stole selekcyjnym, a następnie ich ważenie. Ważenie korzeni zanieczyszczonych i czystych dokonuje się z dokładnością do 0,1 kg. Różnica między wagą korzeni zanieczyszczonych i czystych stanowi podstawę do wyliczenia w % zanieczyszczenia danej partii surowca. Wyliczony procent zaokrągla się do pełnych procentów z tym, że wartość ułamka do 0,49 % obniża się w dół a powyżej tej liczby w górę. Do procentu wyliczonego w sposób podany wyżej, dodaje się 1% na wodę pozostałą na korzeniach. Uzyskana w ten sposób wielkość stanowi procent zanieczyszczenia klasyfikowanej partii surowca.

Krajowy Związek Plantatorów Buraka Cukrowego (KZPBC) od dłuższego czasu prowadzi rozmowy ze Związkiem Producentów Cukru w sprawie tzw. „1% na wodę”, który to zapis dodawany do wyniku zanieczyszczenia budzi kontrowersje. KZPBC uważa, że doliczanie

tego dodatkowego punktu procentowego jest nieuzasadnione, prowadzi do zawyżenia poziomu zanieczyszczenia odstawianych buraków cukrowych i nie znajduje racjonalnego uzasadnienia w kontekście rzeczywistych warunków procesów technologicznych zachodzących w cukrowniach.

W temacie interpretacji postanowień Polskiej Normy dotyczących 1% na wodę KZPBC zwrócił się do Polskiego Komitetu ICUMSA. W odpowiedzi uzyskaliśmy stwierdzenie, że zapis w Polskiej Normie dotyczący poprawki w metodzie mokrej nie jest jednoznaczny. Uwzględniając jednak zapisane w normie uzasadnienie dodania jednego procenta jako równowartości masy wody pozostałej na korzeniach buraków oraz uwzględniając podawaną w literaturze nasiąkliwość buraków należy traktować podany „1%” jako punkt procentowy. Odpowiedź ta jednak nie przyczyniła się do rozwiązania sporu w toku trwających negocjacji.

Zdaniem KZPBC, tylko kompleksowe podejście do całego procesu mycia buraków w płuczce wodnej pozwala na rzetelną ocenę, czy i w jakim stopniu dochodzi do strat masy korzeni i zawartości sacharozy, co ma istotne znaczenie dla jakości buraków i ich dalszego przetwarzania w cukrowni. W tym celu KZPBC zaproponował przeprowadzenie przez niezależną instytucję trzech szczegółowych badań:

– Wpływ procesu mycia buraków w płuczce wodnej na ich masę

Celem tego badania jest dokładne określenie, jak proces mycia w płuczce wodnej wpływa na masę buraków. Konieczne jest porównanie masy buraków przed i po myciu, uwzględniając fakt, że po zakończeniu procesu mycia może na nich pozostać pewna ilość wody, a same buraki mogą również nasiąkać wodą, co wpływa na ich wagę. Kluczowe będzie obliczenie różnicy w masie przed i po myciu, wyrażoną w procentach, w celu rzetelnej oceny wpływu tego procesu na wagę buraków.

– Masa ubytków korzeni po myciu w płuczce wodnej

Podczas procesu mycia buraków dochodzi do uszkodzeń ich korzeni, co może prowadzić do utraty części buraków w postaci drobnych fragmentów, takich jak odłamki czy okruchy. Fragmenty te wypływają razem z wodą i nie trafiają na wagę po zakończeniu procesu oczyszczania. Celem tego badania jest określenie, jaki procent buraków ulega utracie w wyniku tego procesu, co pozwoli na dokładniejsze określenie masy buraków dostarczanych do cukrowni.

– Zmiana zawartości sacharozy w burakach po myciu w płuczce wodnej

Proces mycia buraków może wpłynąć na wypłukiwanie sacharozy z ich wnętrza, co w konsekwencji może obniżyć zawartość cukru w burakach. Ważne jest zbadanie, czy rzeczywiście zachodzi taki proces, a jeśli tak, to w jakim stopniu. Zidentyfikowanie stopnia wypłukania sacharozy podczas mycia pozwoli na oszacowanie wpływu tego zjawiska na wynik polaryzacji, który jest jednym z najistotniejszych wskaźników jakości surowca.

Podczas spotkania uzgodnieniowego strony zobowiązały biura KZPBC i ZPC do przygotowania odpowiedniego zapytania ofertowego (uwzględniającego zakresy trzech przedstawionych badań), które po finalnej akceptacji miało zostać przesłane do niezależnych instytucji badawczych w celu przeprowadzenia analiz w cukrowniach.

Niestety podczas kolejnego spotkania strona producentów cukru wycofała się z wcześniejszych uzgodnień. Przedstawiciele producentów cukru w żadnym wypadku nie chcieli zgodzić się na przeprowadzenie badania określającego jakie straty cukru mają miejsce podczas procesu mycia buraków w płuczce. Zgodzili się jedynie na badanie określające w jakim stopniu buraki nasiąkają i ile wody pozostaje na korzeniach po myciu. Takie podejście do sprawy wyłącza możliwość uzyskania satysfakcjonującego stronę plantatorską rozwiązania. Ponadto w toku dalszych uzgodnień zrezygnowano z badania dotyczącego określenia ubytków korzeni po myciu w płuczce wodnej. Uznano, że sprawdzenie czy płuczka w tym zakresie funkcjonuje prawidłowo można zrobić bezpośrednio w cukrowni, przy udziale strony plantatorskiej i cukrowniczej.

Warto przypomnieć, że temat nasiąkania i pozostałości wody na korzeniach buraków był już analizowany - wewnętrzne testy przeprowadzone w Polsce dały wyniki w przedziale od 0,0 do 0,6%. Plantatorzy z Niemiec również przeprowadzili próby - tam wyniki wynosiły od 0,3 do 0,7%. W związku z tym istnieje duże prawdopodobieństwo, że badanie dotyczące nasiąkliwości buraków i pozostałości wody na korzeniach jedynie potwierdzi, że zjawisko to występuje, ale niekoniecznie wartość 1% należy traktować jako wiążącą. Inaczej jest w przypadku wypłukiwania cukru podczas mycia buraków. Literatura potwierdza, że ma to miejsce, ale producenci cukru nie chcą dopuścić zewnętrznej instytucji do zbadania tego w cukrowniach. Twierdzą, że mają przeprowadzone uzgodnienia ze wszystkimi Związkami,

które zawarte są w Instrukcjach Odbioru Buraków Cukrowych, na które wszystkie Związki się zgodziły i są wiążące dla obu stron.

Mając na uwadze powyższe, Zarząd Główny KZPBC podjął uchwałę, w której rekomenduje Związkom Plantatorów, które są sygnatariuszami poszczególnych Instrukcji Odbioru Buraka Cukrowego, ich wypowiedzenie. W ocenie Zarządu, takie działanie przyczyni się do wprowadzenia zmian w przepisach zawartych w instrukcjach, a także umożliwi renegotjowanie zasad dotyczących odbioru buraków, co pozwoli na bardziej sprawiedliwe uregulowanie kwestii związanych z oceną jakości surowca i wytrąci producentom cukru argument, że wszystko odbywa się za zgodą poszczególnych Związków Plantatorów.

Z wyrazami szacunku,

Krzysztof Nykiel

Prezes Zarządu Głównego